

CERTIFIKATNI SISTEM

Priložnost za odrasle, delodajalce, državo ...

Vseživljenjsko učenje, katerega del je certifikatni sistem, je nujno za preživetje

Objavljeno v Šolskih razgledih št. 7 z dne 7. april 2001

E-mail: solski.razgl@siol.net

Pospešenim pripravam za vstop v Evropsko zvezo gre zahvala za uveljavitev številnih sistemskih novosti pri razvoju poklicnega izobraževanja, med drugim tudi za vpeljavo certifikatnega sistema. Zanj so se najbolj zavzemali strokovnjaki za izobraževanje odraslih. Razumljivo, saj so vedeli, da se lahko zelo dobro umešča v sistem vseživljenjskega učenja. Drugi so njegov nastanek sprejemali s pomisleki. Domnevamo lahko, da zaradi slabih izkušenj z internimi kvalifikacijami. V osemdesetih letih so jih podeljevali brez vsakršnega dokazovanja znanja. Največkrat so bile le sredstvo za dvigovanje plač.

Strahove, da bo formalno poklicno in strokovno izobraževanje, ki smo ga prenavljali, ogrozila nova bližnjica, ki bo pridobivanje poklicnih kvalifikacij speljala mimo dokazovanja znanja, sposobnosti in šolskega izobraževanja, je razblinilo raziskovalno delo pri mednarodnem projektu Phare Mocca. Med cilji le-tega je bila tudi vzpostavitev certifikatnega sistema. Tako je nastal Zakon o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah. Državni zbor ga je sprejel avgusta lani v svežnju »evropske zakonodaje«. Za uresničevanje zakona so že pripravljene in tudi preskušani nekateri ključni dokumenti. Med temi je najpomembnejša Metodologija za pripravo katalogov nacionalnih standardov strokovnih znanj in spretnosti (pripravili so jo na Centru RS za poklicno izobraževanje, na podlagi te metodologije so oblikovali že petnajst katalogov). V Uradnem listu je Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve – pristojno za uresničevanje zakona – objavilo dva pravilnika. Prvi določa način in postopek preverjanja in potrjevanja nacionalnih poklicnih kvalifikacij, drugi pa razčlenjuje pravila o sestavi komisij, ki bodo opravljale to delo. Določa tudi postopek za pridobitev in izgubo licence.

Spodbuda in nuja

Certifikatni sistem, kakršnega vzpostavljamo, je zelo zahteven. Ni potuha, je spodbuda in priložnost, pa tudi nujnost, zatrjujeta **Elizabeta Skuber**, svetovalka vlade (na Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve odgovorna za izvršilne predpise na tem področju) in **Veronika Šlander**, pomočnica direktorja Centra RS za poklicno izobraževanje, odgovorna za nomenklature in poklicne kvalifikacije. Mobilnost delovne sile, ki jo omogočajo poklicne kompetence, je ena od ključnih zahtev Evropskega pravnega reda. Kot pridružena članica EU moramo podpisane dokumente upoštevati, poudarja Elizabeta Skuber. Usklajevanje z evropsko pravno ureditvijo ni edini razlog za uveljavljanje nacionalnih poklicnih kvalifikacij. »Ljudje veliko znajo,« opozarja sogovornica; »marsikaj so se naučili v delovnem procesu, imajo bogate izkušnje, dragocene sposobnosti in spretnosti. Narobe bi bilo, če jim tega, kar znajo in zmorejo, ne bi priznali. Certifikatni sistem naj bi vse to omogočal.«

Nacionalno poklicno kvalifikacijo si bo po tem zakonu posameznik pridobil tako kot do zdaj, z doseženo poklicno ali strokovno izobrazbo za vse poklice, ki so v skladu z nomenklaturo poklicev in po programih poklicnega usposabljanja in izpopolnjevanja, če je tako določeno s programi. Kdor bo v poklicni ali strokovni šoli omagal, mu bodo kot poklicno kvalifikacijo, ne izobrazbo, po novem, lahko priznali le uspešno opravljene dele (module) izobraževalnih programov za pridobitev poklicne oziroma strokovne izobrazbe. Najbolj radikalna novost je možnost, da si kandidat lahko pridobi kvalifikacijo, če bo dokazal, da obvladuje s katalogi določene standarde strokovnega znanja in spretnosti. Posameznik, ki se bo potegoval za certifikat, bo moral predpisano dokazovanje opraviti pred komisijo strokovnjakov. Pri tem ne bo pomembno, kje si je znanje in spretnosti pridobil (v izobraževalnem sistemu, s samoizobraževanjem, po internetu, z delovnimi izkušnjami, na tečajih, z razvojem določenih osebnostnih lastnosti), marveč kako jih obvlada in uporablja.

Za uveljavitev certifikatnega sistema morajo poskrbeti vsi socialni partnerji: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (pri tem je vodilno), Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Center za poklicno izobraževanje, Andragoški center, Državni izpitni center, zastopniki delodajalcev: Obrtna in Gospodarska zbornica ter reprezentativni sindikati. Kataloge standardov strokovnega znanja in spretnosti v sodelovanju s pobudniki pripravljajo na CPI. Postopke za preverjanje in potrjevanje poklicnih kvalifikacij bodo lahko izvajali v zbornicah, šolah, organizacijah za izobraževanje odraslih, medpodjetniških centrih, zavodih in drugje. Pomembno je, da bodo primerno opremljeni in bodo imeli dovolj ustrezno usposobljenih strokovnjakov. Člane komisij čaka zahtevno delo. Za preverjanje in potrjevanje poklicnih kvalifikacij si morajo pridobiti licenco in jo obnoviti vsakih pet let. Da bi bila zagotovljena

objektivnost, zanesljivost in poštenost, se bodo morali iz komisij umakniti kandidatovi delodajalci, sorodniki in izobraževalci.

Velika pričakovanja

Certifikatni sistem je novost, ki zbuja velika pričakovanja. Elizabeta Skuber napoveduje, da bomo lahko s certificiranjem izboljšali poklicno mobilnost in povečali zaposljivost doma in v tujini. Sčasoma naj bi tako popravili tudi izobrazbeno strukturo zaposlenih. Statistični podatki o tem so zaskrbljujoči. 45 odstotkov zaposlenih je brez vsakršne kvalifikacije. S potrjevanjem poklicnih kompetenc in znanja bi ljudem dali socialno in ekonomsko veljavo. To naj bi okrepilo njihovo samozavest in zaupanje v sposobnosti. Spodbudilo bi jih k načrtnemu izobraževanju in jim olajšalo vračanje v šolo, kjer bi si z dopolnjevanjem manjkajočega znanja (modulov) lahko pridobili tudi poklicno ali strokovno izobrazbo. Certifikatni in šolski sistem poklicnih kvalifikacij naj bi se dopolnjevala in se zlivala v nepresahljiv tok vseživljenjskega učenja.

Veronika Šlander je prepričana, da s certifikati pridobijo vsi udeleženi partnerji. Delodajalci lahko v kratkem času pridejo do kvalificiranih delavcev. Aktualne kvalifikacije so za njih cenejše, kot bi bile, če bi čakali na mlade, ki se izobražujejo v šolskem sistemu. Ta je tog in se počasi odziva na spremembe v okolju. Certificiranje omogoča ljudem veliko. Brezposelnim odpira nove možnosti. Z aktualno in iskano poklicno kvalifikacijo si lahko brezposelni zagotavljajo delo in zaposlitev. Zaposlenim delavcem pa certifikat lahko omogoča napredovanje, bolj zanimivo in bolje plačano delo v podjetju.

Poklicne kvalifikacije so zelo pomembne tudi za državo. Ta mora skrbeti za uravnavanje strukturnih neskladij kot je neugodna izobrazbena in kvalifikacijska raven zaposlenih. Certifikatni sistem naj bi bila ena izmed poti, kako hitro in učinkovito izboljšati žalostne podatke o nekvalificiranosti zaposlenih. Tuje izkušnje potrjujejo, da je certifikatni sistem bolj prilagodljiv kot šolski. Znanje hitro zastareva. Stari poklici odmirajo, novi nastajajo. Za ene in druge je certificiranje lahko zelo koristno. Starim poklicem ta sistem podaljšuje življenje, novim pa omogoča razvoj. Vseživljenjsko učenje, katerega del je certifikatni sistem, je nujno za naše preživetje. Država bi se morala tega zavedati in ga bolj podpirati, menita Veronika Šlander in Elizabeta Skuber.

